

D. D.
DISSERTATIO HISTORICA
DE

TUMULTO RU-
STICO OSTRO-
BOTNIÆ CIVIUM,
RUBBE = RABBE

Vulgo dicto,
Cujus PARTEM PRIOREM
Annunte Amplis. Colleg. Philos. Acad. Aboënsis

PRÆSIDE
VIRO CI.

D^N. ALGOTHO A.
SCARIN,

Hist. & Phil. Civil. Profess. Ordin.
Publice examinandam sistit,

AARON N. PROCHMAN O. Born.
Pædagogus Brabestad.

Ad diem VI. Decembr. Anni MDCCXLVI.
loco, horisque solitis.

~~~~~
ABOË, Excud. JOH. KIÆMPE, Reg. Acad. Typ.

S:æ R:æ M:ris
Magnaæ Fidei VIRO,
Generosissimo & nobilissimo Domino;

Dn. MARTINO SEGERKRANTZ.

Legionis equestris Tavastiæ PRO-TRIBUNO in-
cluto & maxime strenuo,

MÆCENATI MAGNO.

Insignem favorem illum, VIR & MÆCENAS inclute,
quo non minore memet generosæ adolescentiæ moder-
ratorem, quam TE dignissimum gentis vetustæ ALU-
MNUM, paulo ante complecti voluisti, dum memoria repeto,
piges me admodum tenuitatis meæ, quod TUA multo mayo-
ra esse videam beneficia, quam quorum copiam assequi e-
go, aut pro merito remunerari queam. Interim, cum quæ
perbenigne mihi feceris nullam mensuram statuere TEMET,
medum mercedem exposcere, certo sciam, ut pro pignore pu-
blicam imbecillitatis meæ confessionem accipere velis, permit-
tereque ut crassissimi filii opellam banc, eandemque non ni-
si inchoatam, generosissimo NOMINI TUO despondeam, est
quod enixe precor & obtestor. Meæ vero pietatis sicut
interesse putavi, ut rescires me id imprimis agere, ut TU-
AM grata mente benignitatem colam: Ita muneris mei non
minus illud erit, DEUM precari, velit, emolumentorum lon-
ge maximorum habita ratione, quæ egentibus MUISIS con-
ferre soles, vitam TIBI longissimam largiri, eandemque fe-
licissimam esse jubere! Sic voveo

Generosissimi & nobilissimi NOMINIS TUI

Cultor devotissimus

AARON N. PROCHMAN.

VIRO admodum reverendo atque praeclarissimo

Dn, GABRIELI PELDAN.

Eccles. Ilmolemium *PASTORI* longe meritissimo, *TUTORI* antehac *NUTRITIO* *QUE* fidelissimo, avunculo & Evergetæ, parentis loco, ad cineres usque devenerando,

VIRO nobilissimo atque strenuissimo

Dn. JACOBO PELDAN.

Militiæ pedestr. Ostrob. Subcenturioni optime merito, Avunculo ob affectum, maximis beneficiis declaratum, æternum colendo.

VIRO plurimum reverendo atque praeclarissimo

Dn. Mag. ISAACO PELDAN.

Pastori Lappfierdensium optime merito, Avunculo pia mente nullo non tempore colendo.

VIRO Spectatissimo

Dn JACOBO HEDMAN.

Publicorum per præfecturam Pikientem redituum *COLLECTORI* & *ADMINISTRO* adcuratissimo, *PATRONO* propensissimo, jugi observantiæ cultu prosequendo,

TEnue hocce opusculum, Vobis, Promotores ac benefactores optime de me meriti, in gratissimi animi signum & certissimam ulterioris benevolentiae spem, pro tot tantisque in me præstitis beneficiis, reverenter ac officiose offero; Cum voto calidissimo pro omnium Vestrorum incolumitate atque prosperitate, ut in seram usque aetatem perennet. Ego vero æternum permansurus sum

Honoratissimorum N. N. V. V.

Cultor humillimus

AARON N. PROCHMAN.

© Aaron N. Prochman
AARON N. PROCHMAN

Brufs PATRON,
Ädle och Höghachtad
Herr JOHAN JACOB KIIK,
Handelsmännerne i Christina
Ähreborne och Höghachtade
Herr HANS BERG,
Och
HANS UDDMAN,
Samt
Handelsmannen i Wala,
Ähreborne och Höghachtad
Herr NILS TÖLBERG,
Mine gunstige Gynnare.

SÅr forndags Klubbe-krig jag til sin art beskrefwer/
Jag alles Eder gunst mig då til sinnes för/
Samt hwad mig giora bör;
Men styrckan swarar ej mot wiljan hog och iswer:
En är min trågna bön/ I gunstigt tåch uptaga
Det litla jag Ehr gier. Men tanckan ännu mer/
I hwilken sådant sker /
Åf wanligt ädelmod Er låten wål behaga.

Mine gunstige Gynnares

Ödmütke tenare
AARON N. PROCHMAN.

Til sin Hederwårda Wån och Swåger
Herr AARON PROCHMAN,
Då han om Klubbekriget i Österbotn/
tåncker disputera.

M Lårda Wån ej teknat op
De tidens seder / skick och lopp /
I hwilka de ha lefwat /
Så junnes nu knapt någon lård.
Wår kundskap wore föga wård /
Allt wor' i mödker tweswat.

Min Swåger drifs af samma nijs;
Han har med oförtruten slit /
Om gamla SJMNAK skrifwit;
Om thetas forna Klubbekrig /
Hur' the med Klubban räddat sig
Då the ha tryckte blifwit.

Hans möda lærer ock bli lönt /
Hans hufwud ändtlig blifwa frönt
Med Lager-Kranken gröna:
Ja den som twiffhet efterstår /
Och uppå dygde wågen går /
Skal Himlen twist belöna.

I hast lemnad

Af

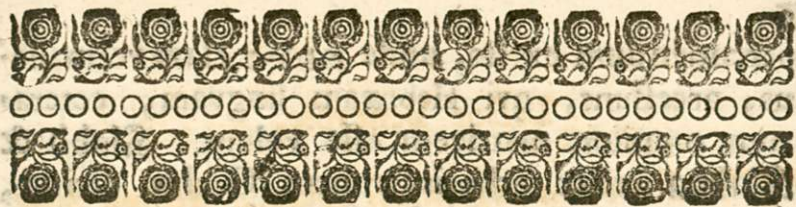
MICHAEL HIEMANDER

Conc. ad offic. Ferr. Tyköensf.

Lector Benevole.

TRactationem argumenti ipsam, sectioni pro-
œmiali huic adnecti posse, cum opella ma-
num admoveremus, sperabamus tum quidem.
Sed cum in omni tradenda historia ad acta pu-
blica imprimis sit respiciendum, eorumque quæ
ad rem presentem faciunt, impetrandorum spem
nobis perbenigne fecerit Archivi regni Secretari-
us, nobiliss. Dn. A. ANT. von STIERNMAN,
pensum, ne in longum magis, hac vice diduci
possit, ipsa necessitate nosmet prohiberi, vides. In-
terim sicut ad pertexendam telam, quam orsi su-
mus, non inviti regredimur cum supplementa ge-
storum rariora illa in manus venerint: Ita quæ
de clavarum in re militari pristino & promiscuo
usu, promulsidis loco, pramiserimus, πάλαιοφιδέλων
gustni, penitus & per omnia non displicitura
confidimus. *Kate.*

D. D.

SECTIO PRIOR

§. I.

DE tumultu clavigerulorum Qvenlandia
Agricolarum, Suet. *ΚΛΙΒΒΕ. Ι. ΖΚΑ.*
ΙΝΣ ΚΑΙΣ / Fen. ΝΥΝΑ ΟΔΡΑ /
(cui nomen dedere arma, quibus usus est mi-
les rusticus) pauca dicturi, in vocabuli *cla-*
va, unde *clavigerulus*, derivatione non mul-
tum immorabimur. Ramum ex arbore recisum
eundemque nodosum significare, *Vossius* in
etymologico monet. Utrum verò ab Æolico
κλάβα pro *κλάβα* vel aliunde descendat, nil nos
mover. Esse utramque vocem litteris affinis
& convertibilibus expressam, in studio etymo-
logico plane non hospes statim videt, exem-
plisque, si instituti ratio postularet, eiusmodi
consonarum mutationes in nulla non lingua oc-
currere, probari posset. Ab Hebræo *קנב* ramo ad

A

per-

percutiendum exciso, unde $\eta \text{ פּוּל}$ clava vel malleus, arcessunt, qui Hebræam linguam, ceterarum omnium matricem esse volunt. Klabb & Klubba recisæ arboris truncus Gothicè dicitur, atque inde flatwa / flautwa *numella*, suo cum verbali flystwa descendere, pro non improbabili habebunt, spero, qui Scythicam linguam ceterarum omnium stipitem communem censerì volunt. Fateor, de radice vocis Gothicæ adijci plura posse: Sed ne fastidium iis moveam, qui studio Philologico, ceu inter tenebras & cum tenebris luctanti, vilissimum pretium statuunt, a conjecturis etymologicis, ad ea, quæ de *clavis* earumque apud gentes bellico usu annales perhibent, transitum facimus.

§. II.

CLavarum in re militari usum esse antiquissimum neminem inficias iturum scio, qui status naturalis primitivi non prorsus ignarus est, exercitiorumque, quibus veteres otium, ingenuis hominibus indignum depulerunt, & corpus suum ad agenda & patiendâ fortia illi præparaverunt. Et quibus, quæso! illis temporibus, nisi primum obviis armis, homines uti potuerit, cum solers natura nondum arma ex ferro, aere, aliaque materia conficere docuisset? Te-

stantur simplicitatem armorum scriptores illorum plurimi. *Clavam* primum omnium fuisse teli genus dicit STEPHANIUS, SAXONIS Grammatici scholiastes, & demum in Germania sua antiqva CLUVERIUS: ne de DIODORO SICULO quid dicam, qui *clavam* & leonis exuvias *Herculi* ab antiqvo congruere dixit, quia, nondum inventis illo tempore armis, homines secum congressos lignis repulerint & belluarum coriis pro tegumentis usi sint (a) *Qvin*, defleat ab illo veteris ævi scriptore diligentissimo, neque longe REENHIELMII nostratis iudicium, cum recensum a se factum instrumentorum, quibus imminetia ab hostibus mala, a se majores nostri propulerunt, sequenti claudit epiphonemate: Tot armorum generibus, quot jam recensuimus, primi homines instructi non fuerunt, multo minus quot recentiora secula excogitavere: qui tamen animo virtuteque non destituebantur, ut illis arduum esset resistere. viriam enim experimentum, non artis erat. Jam uno bombarde explosu, is plurimis par est, qui paulo ante infirmissimo inferior erat. Prima arma vix alia fuerunt, quam clava & qua alia, si non materia, saltem generis non multum diversi, furor

A 2

mini.

(a) libr. i: p 71. apud Rudb. Atl. p. 3. p. 684.

4
ministrabat. crescente malitia, hasta vel lancea, gladius, arcus & securis accessere (b). Hactenus REENHIELMIUS, & qui, quàm ex tenuissimis initiis, omnia inventa humana ad illam, quâ nunc sunt, artis perfectionem adspiraverint, cogitaverit, a natura universi dissentiens neque veterem neque nuperum historicum protulisse, omnis non difficulter agnosceret.

§. III.

CLavas fuisse antiquitus plurimorum extra Europam gentium instrumenta militaria, ex historiis constat. Usi sunt hisce Africanorum *Maca*, Annibalem in Italiam sequentes; *Troglo-dyta*, inter Nilum & Arabicum sinum habitantes *Aethiopes*. Ex Asia oriundi *Hyrani*, *Assyrii* & qui ceteri in illa plaga gentium erant homines priscaevi, eodem, versus hostilitatem improvise ingruentem, telis genere uti, neque incommodum existimavere. *Persis*, consanguineis olim nostris, neque ignoratum fuisse morem clavis versus hostem agendi, CURTIUS testis est sub persona *Charidemi* iisdem exprobrans, quod Macedonum *erâ* illâ, qua ars militaris mirum in modum exulta fuit, Alexandro opponerent molem militum undequaque coactam, eandem
que

(b) Not. Hist. Torst. p. 80.

que non nisi *bastis igne duratis*, armorum vice instructam.

§. IV.

Romanos & Græcos in usu clavarum paria cum gentibus in exemplum adductis fecisse, videri potest ex antiquitt. Rom. & Græc. Scriptoribus, PITISCO, ROSINO & ceteris, quorum sententiæ robur addit CICERO, cum recensens ludos & exercitationes juventutis Romanæ, mentionem facit clavae (*a*) quam ligneam pro gladiis tironibus suis dedissent, ut illa contra palum, ceu contra hostem sese manere & vesperi exercerent. *Herculem* clava usum esse, quis ignorat? unde etiam instrumentum hocce ejus *κλάδης* nomen accepit (*b*). Hinc OVIDIUS eundem clavigerum salutat, & SILIUS ITALICUS clavigerum numen, appellat. Quid quod huic bellatorum primicerio militiæque alteri Deo, nihil aliud armorum tribuit antiquitas. (*c*) Ab usu *clavarum*, aut, si dicere mavis stipitum nodosorum, quæis pro armis usi sint, *Longobardos* nomen accepisse suum, multi sunt qui existiment; licet illi neque, qui ratione habitari-

(*a*) Cic. de se nec. c. 16.

(*b*) Uoss. Etym. L. L. p. 140.

(*c*) Cluv. Germ. Antiq. L. I. p. 360.

ta prisca avi immigrationum & emigrationum, mari magis quam terrestri itinere factarum, *Langwardos* (d) Gothos illos in sinu patriæ primitus nuncupatos fuisse autumant, suæ etymologiæ fundamento prorsus carere videantur. De illis *Ansonia*, puta Italiæ primogenitis perinde scriptum invenimus, quod usum catejarum neque illi contemserint, neque *Lucani* in bellum ad Cannas euntes. Apud *Teutones* Germaniæ indigenas, ut & alios plurimos, sicut hoc teli genus unice notum erat, ita ad hostem sine sanguine tundendum conficiendumque apprime ac commodatum censebatur. *Scotis*, recentiori ævo quoque intervuisse ad hostes ferendum & exanimis solo prosternendum *Roberti* Regis sub exemplo, in duello, Anglorum Ducem clavâ suâ perimentis, *Georg. Buchanannus* asserit. *Dani* clavâ, iisque interdum ferreis, saltem spiculis undequaque obsitis (*Morgonstiernor*) usi sunt.

(e) Ne.

(d) *Lang* Gothicum aquam significare, atque inde *Lag* / *Bruggelag* / *Löga* / *Lödgerdag* / *Laugern* lacus, & demum *Laugenburg* castellum in ostio *Albis* Germanici excitatum denominari, pro non improbabili habebit, qui, quæ sede resederint *Longobardi*, cum *Scandiâ* primum egressi essent, prorsus non ignorat.

7

(e) Neque armorum genere alio *Haraldus Hildetand* in campis Bravallinis a purpuratorum principe suo *Brunio*, quam clavæ vehementiori ictu in cassidem impacto, neci datus est (f) Sæpissime sane huic usi sunt, quibus præter clavæ, moris erat castibus, id est plumbeis pilis ferro obductis dimicare & adversarios in terram prosternere (g).

§. V.

AB ærumnis, quæ militiam sequi solent, *Sacrificulos* omni ævo sese subduxisse, notum est. Verum Papismo durante, cum bella *Domini*, non pro religione sed regione & regno Vaticani Jovis propagando gererentur, militares operas & præfecturas neque refugisse clericos, annales testantur. Sed qui, ne ecclesiæ brocardicum illud: *Ecclesia non sitit sanguinem*, temerare velle viderentur; neve excommunicationis fulmini forte obnoxii evaderent, si armis lethiferis accincti in prælium venirent: Inde factum invenimus, cum ferverent bella sacra eorum, ut ensium loco, clavæ incincti ad claustra terræ sanctæ perfringenda per-

rexer

(e) Pontopp. in Gest. & Vestig. Dan. extra. Dan.

(f) Thorm. Torf. Hist. rer. Norveg. P. I. p. 457.

(g) Steph. Schol. in Sax Gram. p. 85.

rexerint. Atque in illum modum armatum su-
premi ordinis in Germania pastorem CHRI-
STIANUM, Archi Episcopum Moguntinum, de-
cem homines sua unius manu stravisse, ex *Al-
berto Stadenfi* abbate, testis est Boehmerus (a).

§. VI.

AD credendum *nostratem* Martiam Gentem,
ab ultima retro gentis memoriâ, clavarum
usum sibi vindicare posse, exemplo suo,
duo Scandix Reges, proxima paragraphe me-
morandi, nobismet præivere. Adstruit idipsam
vir immortalis memoriæ RUDBECKIUS pater
etiam, ostendens *Alcidem* clavigerum, cujus
§. 2. mentionem fecimus, non alium esse quam
Thorum nostrum, qui præustos stipites in teli u-
sum primum converterit. Neque LOCCEONIO
diversa mens esse videtur, cum de Sveonibus,
ex his oris in exterarum regiones primum egressis,
ille quoque testatur, quod sudibus & clavis ar-
mati peregre profecti fuerint, eorumque exer-
citus inde Klubbhären / & controversias diri-
mendi modus illorum: Klubberätt / jus fustua-
rium, jus diffedationis Slagsrätt appellatus
fuerit. Illud juris & justitiæ genus apud aquilo-
nares gentes inprimis valuisse *Spelmannus* in glos-

ario

9

tario insuper etiam testatur. sine dubio, quod, quo validius, tanto magis justum quid visum fuerit tempore illo; imo inglorium judicaverint ævi illius homines verbis petere, quod sanguine & armis sibi vindicare possent. Hinc adhuc nostris temporibus *Norrmanni* nudum heroa cum clava in manu, & qua caput & lumbos sero picco cinctum in insignibus suæ regionis ostendunt (a) Qvin, dantur nostratium neque pauci, qui ex usu clavarum & præstaurum sudium antiquissimo, Svedorum nomen derivari volunt (b) idque exemplo non uno, sed prope infinitis, ex illis, qui supersunt, commentariis rerum gestarum, probatum eunt. *Odinum* inde *Swithuri* cognomen traxisse, & præcis gentis nostræ *Solduriis* rhythmis incinendi illius: *Stwitur* *swedar* *Stwidur* occasionem inde etiam natam fuisse, quis non videt? Clavarum usum

B

nostra.

(a) *Rudb. Atl. part. 3. p. 684.*

(b) *Flor. fl. antiq. Scan. p. 13. Så synes ej orimmetligt . . . at su the stridbare Stwear/ i begynnelsen af någon ubrgammal Krigs sed sin Stwea titul erhållit/ enligt Stwearnes gamla Krigswisa: med Stwear Stwear Stwidur.*

nostratibus olim admodum commendatum fuisse, exemplis ex historia pluribus probare in presentia nostrum non est; neque numerum facile quis inire potest locorum omnium illorum, quibus inimicitias & controversias capitales suas, *campiones* in septentrione hoc armorum genere egisse & peragisse, leguntur? Non alio armorum genere *Colbiornus* robustus, Norvagiæ Regis stallarius, terra marique bella ciebat (c) Hisce pugiles alii fortes, & strenui bellatores succincti ad prælia veniebant, versus illos inprimis, qui ferri hebetandi artem noverant (d) id, quod exemplo *Otulfaxi* (e) *Biornonis Blåtand* (f) & aliorum, probare facillimum esset, si

(c) *Reenh. Not. Hist. Torst. p. 81.*

(d) *Rudb. l. c. p. 636. Dissert. de Berserkris gentium Septentrionalium narrat p. 19. non quod furibundi hi homines solum clavis usi sint; verum p. 22. etiam de pugilibus & strenuis bellatoribus aliis nostræ gentis refert, iis puta, qui virtute sua freti, in campum cum Berserkis descenderint, quod clavis inprimis pugnaverint, cum scirent Berserschos arte magica suâ ferrum hebetare posse & solere.*

(e) *Reenh. l. c. (f) Hist. Torst. c. 3. p. 26.*

si res tanti, eademque præsentis instituti esset.
In emigrationibus suis, populum aqvilonarem
ad externos quoque propagasse clavarum usum
ex *Spelmanno* modo diximus. Id vero ne gra-
tis assumsisse videamur, hoc loco notasse iuva-
bit, quod, qui in Thraciam bellatum conces-
tere *Gothi*, *Ammiano Marcellino* teste, ferarum
pellibus pro tegumento muniti fuerint, clavas
ingentes, funi illigatas, in hostes coniecerint, iis-
demque ligni durioris globulis ultro citroque vi-
bratis, hostes a se depulerint. Sub nomine
Klubbehären inclaruisse *Gothorum* phalangem
istam, quæ in *Vestro Gothia*, *montem Hunno-*
rum inter, atque *Gothelba* campo interjecto, ad
exterminandos *Hunnos* convenit, *Verelius* in su-
is ad *Hervoram* notis, testis est; cujusque auctoris
asserti, pariterque loci, in quo confectum fuit
prælium illud, vindicias se propediem iturum pol-
licetur *Præses* dissertationis hujus. Sed quid est
quod usum clavarum & jus fustuarium campio-
nibus priscis gentis nostræ sollicitè adeo vindice-
mus, cum de præsentis ævi concione concita-
ta seditiosorum civium constet, quod clavis,
impactis undique spiculis, in Regis & regni co-
mitia processerint, & inibi infestam otio & quie-

ti contumaciam suam explicare aggressi fuerint. *FENNOS* armis ab antiquo iisdem, cum vicinis civibus suis usos fuisse, neque aliud iisdem in promptu & expedito fuisse teli genus, credibile est. Perhibet de majoribus nostris *Tacitus* quidem, quod in *sagittis* unica spes illorum fuerit, quas etiam inopia ferri ossibus asperaverint, Sed cum de *pigri* maris accolis paulo ante testetur historicus, quod penes illos rarus ferri, frequentior verò fustium usus fuerit, ex illa laude non parum sibi decerpere posse *Fennos*, tanto minus dubitamus, quanto de illis constat, quod ad *Cronium* mare, hoc est *pigrum* & mortuum, pomeria incolatus sui extendant, illudque ex omni parte prope hodie contingant atque circumdant. Et certe, si vel alia nulla de majoribus nostris, isthoc teli genere armatis, suppeterent testimonia, bellum illud quod turbulentis patriæ temporibus, *SIGISMUNDO* regnante, in *Ostrobotnia* & *Tavastia* a clavigerula civium turba gestum fuit, plus satis probat, ad depellendum à cervicibus suis alienigenam dominum, idem hoc armaturæ genus in rem præsentem convertere penitus neque ignoravisse *baltici* maris hac regione sitos *Scandinavos*; cuius

belli, verius autem tumultus, ne penitus memoria intercidat, historiolum consignare in præsentiarum nosmet constituimus; non ante tamen quam de adhibitâ & in bellicum usum translata teli hujus materia, nonnulla præmonuerimus:

§. VII.

Clavis pugnare, morem fuisse antiquissimum & gentibus nullis non usitatissimum omnes consentiunt. Materiam unde factæ & conflata fuerint, si quis scire avert, ex robore nodosi stipitis, pleræque confectæ fuerunt, unde Poëtis *robur* pro clava sæpe accipitur. Præter illum quænum durissimi ligni stipitem, fraxino lenta & nodosa, utpote Martis arbore, imo betulæ quoque lenta & intricata massa (masur) teli genus hocce quoque confectum fuisse invenimus. Quin, quam in sclopis & bombardis affabrè factis, & destinata non magis certò, quam valido ictu ferientibus, non minimam rei militaris industriam hodie collocant, qui castra sequuntur: eandem in materiæ ad sustinendum ictum, clavarum puta, non minore firmitate quam earum pretio ornatuque veteris ævi bellatores collocasse, invenimus. Idque quidquid laudis esse videri poterit, tanto sollicitius eosdem intendisse invenimus,

nimus, quanto adversus præstigiærum vires, robur ligneum perpetuo valere, & in modum ferri, non hebetari, neque acie sua privari posse, persuasissimi fuerunt. Ære, chalybe & clavicularis ferreis, cæstum in modum, clavas suas obduxisse legimus. Imo ut pondere graviores, eoque ad ictum validiores evaderent lignea tela hæc, quæ Cycloperum more, ingentia sæpe ferrebant, nexilibus auri nodis condecorasse modo, modo aurum ligno infudisse legimus. *GRAMMUM* certe *Danum*, cum adversus *SIGTRUGUM Suetiæ* Regem in aciem descenderet, clava molis & pretii ingentis usum fuisse in historia Danica sua *Saxo* testatur. De clavis, quibus subnixi ad vindicandam patriæ libertatem, *Botnienses* nostri processere, idem dicendum, quod multiformes ex obvio quocunque stipite lento confectæ fuerint. Impactis ferreis nodis, iisdemque in acumen desinentibus circum circa septæ erant atque ornata, partim loris, partim ferreis catenis insuper emunitæ, non alio fine quam ne in conflictu ad hostis ictum, manu statim exciderent, suoque domino perirent. Neque, quibus hodie incinguntur gladiatorum manubria, bubula lora, alium usum respic

respicere sunt censenda. Formam si species, a polyclastris, aut si dicere mavis, tuditum genere illo, quo ad comminuendas majores ferri massas uti, cyclopius nostri ævi moris esse solet, parum aut nil differebant; certe speciem non aliam ab imo capite suo gerunt clavæ lapideæ illæ, quæ aliis atque aliis locis Ostrobotniæ hodie dum reperiuntur, majoris & minoris molis ab ollari aut alio quocunqve sculptili lapide confectæ, eademque ab una modo, modo utraque extremitate in stilum desinentes. Quamvis autem sit illud minime dubitandum, quod bombardis & arcibus & sagittis & aliis tormentorum generibus agrestis militia nostra in illa expeditione belli usa sit, clavarum vim tamen frequentiore fuisse, indeque cognomento Klubbehären, globi militaris hujus, occasionem arreptam fuisse, non conjectura, sed oculis prope manifesta res est.

Thes. I.

Quæ ratio ignorat, DEUS per revelationem manifestavit, unde amica inter utramque Theologiam convenientia.

Thes. II.

Thomasius, cultum Dei externum propter ejus omniscientiam non necessarium judicans, fallit & ipse quoque fallitur.

Thes. III.

Una eademque in republica vigens religio, imprimis si vera sit, firmissimum concordie vinculum est.

Thes. IV.

Magisterium cum imperio, ecclesie ejusque ministerio tribuentes, contra omnem agunt rationem.

Thes. V.

Deus ad judicia sua exequenda utitur non, nunquam causis supernaturalibus.

Thes. VI.

Hereticus, quia talis, in republica tolerari potest.

Thes. VII.

Vasta legum multitudo, reipublicæ quam maxime noxia est.

S. D. G.